

ne olarak tayin edilmiştir. Tâli sınıfların programında İslâmî ilimler ile beraber müsbet ilimler ve yabancı diller yer alıyor, âli kısımda ise tefsir, hadis, usûl-i hadis, fıkıh, usul-ı fıkıh, kelâm ve arap edebiyatı gibi ilimler okutuluyordu.

Bundan başka bir de «Medreset'ul-Mutahassısın» kurulmuştur ki (a) tefsir ve hadis, (b) fıkıh, (c) kelâm, felsefe ve tasavvuf kısımlarından müteşekkil üç şube halinde çalışmıştır. Taşra medreseleri ayrı ayrı birer programa tabi tutulmuştur. Nihayet Büyük Millet Meclisinin 16 Mart 1924 tarihli kanunuyla medreseler lağvedilmiştir.

Osmanlılar devrinde İslâm ilim faaliyetini kaparken bir hususu unutmamış veya atlayıp geçmiş gözükmemek istemediğimi beyan etmek mevkiindeyim ki o da devlet ricalinin yetiştiği, staj yapıp piştiği bir yer olan ENDERUN mektebidir. Fîlhakika enderun (iç) padişahın hususî hizmetlerini görecek ve en yakınlarını teşkil edecek adamları yetiştirmeye mahsus bir nevi mektep idi. Çeşitli safhalar geçiren bu müesseseye sonraları Seferli koğuşu denen küçük bir oda ile büyük oda ve has odaları halinde üç kısımdan teşekkül ederdi. Burada öğretilenler arasında Arapça, Farsça ve din ilimlerinden başka silâh kullanma, ata binme gibi hünerler, hatatlık, musiki, edebiyat gibi güzel sanatlar da mevcuttu. Tedrisat nazarı ve tatbiki idi. Liyâkat ve derece kazananlar saray erkanını ve padişahın yakınlarını teşkil eden ağalıklara yükselirdi. Has odabaşı, silâhtar ağa, sır katibi tüfenkçi başı ve benzerleri bunlardan bir kaçıdır. Ve nihayet dar'us-saade ağası "en nufuzlu şahıs idi. Enderun ağaları saraydan dışarı çıkarılınca çok defa beylerbeyi veya vezir olurlardı, eyalet valiliklerine gönderilirdi. Enderunlulardan 60 sadrazam, 23 kabudan paşa yetişmiştir. Bir enderun edebiyatı ve bir enderun musikisi bulunduğu gibi bu müesseseye mahsus kelime ve tabirlerle adeta bir enderun lehçesi de mevcut idi.

Saltanatın ilgasıyla bu müessesenin de tarih sayfalarına gömülüp gittiğini görüyoruz.

ÇAĞRI

Bu mevsimde her akşam koydaki
durgun suda
Yosunlu her küçük taş ölümün gözü
gibi.

Oturuşta, kalkışta, gülüşte ve uykuda
Kulağında bir ses ki beni çağırır gibi.

Alımda serin rüzgâr, saçlarımdaki
bu kır
Kalbimdeki ürperme yolun bitişi gibi..
Yaprakları yerlere çeken topraktaki sır
Beni de çeker çeker muttasıl çeker gibi..

REKİN ERTEM